

Лада Петрик
ORCID iD 0000-0001-9936-176X

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри іноземних мов і методик їх навчання
Педагогічного інституту,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
бульвар І. Шамо, 18 / 2, 02147, Київ, Україна,
l.petryk@kubg.edu.ua

ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЗАСОБІВ У ЗМІСТІ ДИСЦИПЛІНИ «ІНШОМОВНА ОСВІТА: ІНОЗЕМНА МОВА З МЕТОДИКОЮ НАВЧАННЯ»

У статті описано експериментальне дослідження, метою якого було визначення ефективності застосування медіазасобів у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи на прикладі навчальної дисципліни «Іншомовна освіта: іноземна мова з методикою навчання». Поняття «медіазасоби» розглянуто як предмети, обладнання та матеріали, які забезпечують функціонування медіа-інформаційного простору у формі аудіальних, візуальних, аудіо-візуальних повідомлень та виокремлюються викладачем для організації активного процесу навчання іноземної мови. Зазначено, що вибір медіазасобів відбувався відповідно до практичних цілей навчальних занять. Проаналізовано процесуальну та результативну складові констатувального та формуального етапів експерименту. Звернуто увагу, що розроблений діагностичний інструментарій дозволив провести діагностичне тестування, визначити недостатньо сформовану іншомовну комунікативну компетентність майбутніх учителів початкової школи та актуалізувати проведення формуального експерименту з метою перевірки ефективності застосування медіазасобів у навчанні іноземної мови. Зазначено, що було оновлено зміст навчальної дисципліни темами, питаннями, які пов'язані з аналізом, оцінюванням та використанням медіазасобів різного типу, що сприяло використанню сучасних методів та технологій навчання. Проаналізовано також комплексне опитування студентів щодо їхнього усвідомлення впливу медіазасобів на ефективність вивчення іноземної мови та формування їхніх медійних навичок. Продемонстровано динаміку рівнів сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи, що також вплинуло на підвищення якості навчальних досягнень студентів. Встановлено продуктивність та ефективність використання медіазасобів у процесі іншомовної підготовки майбутніх педагогів.

Ключові слова: експериментальне дослідження; іноземна мова; іншомовна комунікативна компетентність; іншомовна підготовка майбутніх учителів початкової школи; медіазасоби; навчальна дисципліна «Іншомовна освіта: іноземна мова з методикою навчання».

© Петрик Лада, 2021

<https://doi.org/10.28925/2312-5829.2021.2.12>

Вступ. Іншомовна підготовка майбутніх учителів початкової школи займає значне місце у змісті загальної професійної підготовки, оскільки засади Професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» (2018) регламентують нові вимоги до фахівців, зокрема готовність до навчання молодших школярів іноземної мови, яка є результатом іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Так, очевидна необхідність акцентування уваги закладів вищої освіти на підтримці позитивної мотивації студентів до вивчення та навчання іноземної мови, створенні умов для ефективного формування іншомовної комунікативної та методичної компетентностей майбутніх фахівців, що дозволить майбутнім учителям початкової школи ефективно організовувати сучасний освітній процес та забезпечувати якість навчання іноземних мов.

У межах реалізації наукового дослідження кафедри іноземних мов і методик їх навчання Київського університету імені Бориса Грінченка «Стратегія іншомовної підготовки майбутніх педагогів» нами проаналізовано питання застосування медіазасобів у процесі іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи, що забезпечило її спрямованість на професіоналізацію, розширення освітнього простору, диджиталізацію та технологізацію. Зазначимо, що поняття «медіазасоби» ми розглядаємо як предмети, обладнання та матеріали, які забезпечують функціонування медіа-інформаційного простору у формі аудіальних, візуальних, аудіо-візуальних повідомлень та виокремлюються викладачем для організації активного процесу навчання іноземної мови (Петрик, 2021 с. 114).

Дидактична цінність медіазасобів для здійснення іншомовної підготовки, зокрема у навчанні іноземної мови майбутніх учителів початкової школи, в тому, що завдяки своїм особливим характеристикам (мультимедійність, інтерактивність, автентичність, комунікативність, продуктивність, мобільність, конвергентність) вони розширюють іншомовне комунікативне середовище; забезпечують інтеграцію різних видів іншомовної діяльності; урізноманітнюють способи організації роботи у процесі навчання іноземної мови, оскільки вони є елементами різних інноваційних технологій. До того ж медіазасоби забезпечують формування нових медіанавичок майбутніх фахівців, які є необхідними для співіснування у медійному просторі. Вони комбінують дослідницькі, технічні навички та навички критичного аналізу інформації, що дозволяє особистості бути вільним користувачем медіазасобів (New Media Literacies, 2016). Сфокусуємо увагу на використанні медіазасобів у змісті навчальної дисципліни «Іншомовна освіта: іноземна мова (англійська) з методикою навчання», а саме на формуванні іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців.

Метою дослідження є проаналізувати аспекти застосування медіазасобів у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи у змісті навчальної дисципліни «Іншомовна освіта: іноземна мова з методикою навчання». Відповідно до зазначеної мети сформульована низка завдань: здійснити короткий огляд стану досліджуваної проблеми; охарактеризувати експериментальне дослідження та здійснити аналіз його результатів.

Методологія. Для досягнення мети та розв'язання завдань дослідження застосовувався комплекс наукових методів: *теоретичні* – аналіз щодо стану досліджуваної проблематики; порівняння та узагальнення для вивчення ефективності застосування медіазасобів у навчанні іноземної мови; конкретизація для визначення медіазасобів для ефективного навчання іноземної мови; *емпіричні*: опитування; тестування; констатувальний та формувальний експеримент.

Експеримент тривав у період з 2017 по 2020 рік та відбувався на базі Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка. До

експерименту були долучені групи студентів спеціальності 013 «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання. З метою залучення більшої кількості учасників експерименту та отримання достовірних результатів дослідження, експеримент було структуровано за принципом циклічності: брали участь 22 студенти вступу 2017 року, 25 студентів вступу 2018 року та 21 студент 2019 року вступу. Загальна кількість учасників – 68. Процедура проведення експерименту розглянемо більш детально у результатах дослідження.

Опис навчальної дисципліни «Іншомовна освіта: іноземна мова з методикою навчання». Для початку коротка довідка про навчальну дисципліну «Іншомовна освіта: іноземна мова (англійська) з методикою навчання», яка зазначена у переліку обов'язкових компонентів освітньо-професійної програми 013.00.01 «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (Освітньо-професійна програма 013.00.01 «Початкова освіта», 2018, с. 11). За змістом дисципліна є інтегрованою, оскільки вона складається з двох блоків: іншомовного (1-3 семестри) та методичного (4 семестр). Загальна кількість кредитів – 12 (360 год.): 9 кредитів (270 год) розподілено на опанування іноземної мови, 3 кредити (150 год.) – методики навчання іноземної мови в початковій школі.

Звернемо увагу на іншомовному блоці дисципліни «Іншомовна освіта: іноземна мова з методикою навчання», метою якого є удосконалення умінь усного і писемного спілкування студентів іноземною мовою в межах визначеної тематики, у тому числі професійної, відповідно до потреб міжкультурного спілкування та професійної підготовки за фахом. Окрім того, робочою програмою навчальної дисципліни визначені завдання: сформувати у студентів основи лінгвістичної, комунікативної та лінгвокраїнознавчої компетенцій англійської мови, зокрема у сфері спілкування, що визначена майбутніми професіональними інтересами і потребами; навчити студентів співвідносити теоретичні знання з практичними потребами майбутньої професійної діяльності; розвивати у студентів пізнавальні інтереси, прагнення до удосконалення

своєї професійної підготовки; розвивати вміння працювати з іншомовною навчально-методичною та фаховою літературою; підвищувати рівень розвитку професійної компетенції студентів засобом іноземної мови; сформувати навички проектування, аналізу, організації, оцінювання та рефлексії власної діяльності у процесі вивчення іноземної мови; сформувати навички пошуку, аналізу та оцінювання інформації з різних іншомовних джерел; сформувати навички роботи у команді, прийняття рішень та висловлювання власної позиції засобом іноземної мови; розвивати здатність генерувати нові ідеї іноземною мовою (Робоча програма навчальної дисципліни, 2019).

Для реалізації мети та завдань навчальної дисципліни «Іншомовна освіта: іноземна мова з методикою навчання» обрано медіазасоби як такі, що не лише демонструють мовні та мовленнєві зразки, а й ознайомлюють з науковими, психолого-педагогічними та методичними ідеями у сфері професійної діяльності, сприяють інтеграції реалізації цілей навчання іноземної мови (формування іншомовної комунікативної компетентності) та медіаосвіти (формування нових медіанавичок).

Аналіз праць з проблематики дослідження. Обговоренню питань іншомовної підготовки майбутніх педагогів присвячена низка науково-педагогічних праць вітчизняних та зарубіжних дослідників. Вивчаючи питання іншомовної підготовки майбутніх педагогів, викладачі кафедри іноземних мов і методик їх навчання Київського університету імені Бориса Грінченка у свої роботах актуалізують важливість: застосування інноваційних технологій у процесі іншомовної підготовки майбутніх педагогів (Kotenko, Kosharna & Holovatenko, 2020); формування у майбутніх фахівців компетенції у навчанні молодших школярів застосовувати іноземну мову у повсякденному житті (Котенко, 2013); підготовки майбутніх учителів початкової школи до студентів застосування інноваційного методичного інструментарію на уроках іноземних мов (Руднік, 2018, с. 37); використання цифрових технологій для формування іншомовних компетенцій майбутніх фахівців у процесі організації різних форм роботи (аудиторної та позааудиторної) (Соломаха, 2019, с. 147); підсилення мотивації майбутніх педагогів до вивчення іноземної мови через залучення їх до участі

в вебінарах, онлайн-конференціях, тренінгах (Терлецька, 2019, с. 46); формування лідерських якостей, як ключових у професійній діяльності сучасного педагога, засобом іноземної мови (Кошарна, Ситник & Лабунець, 2019, с. 297); розвитку умінь майбутніх педагогів критично мислити шляхом залучення усіх учасників освітнього процесу до творчої співпраці (Кошарна, 2020, с. 20); застосування у процесі навчання іноземної мови методів у формі діалогу, дискусії, мозкового штурму тощо; введення творчих та інтерактивних завдань (Yuzkiv, Ivanenko, Marchenko, Kosharna & Medvid, 2020) тощо. Отже, очевидно, що іншомовна підготовка майбутніх педагогів має оновлений характер, оскільки визначені вище аспекти потребують перегляду змісту, форм, методів та засобів цієї підготовки, які б сприяли підвищенню її якості.

Предмет нашого дослідження у межах реалізації наукового дослідження кафедри іноземних мов і методик їх навчання – застосування медіазасобів у процесі іншомовної підготовки майбутніх педагогів. Дослідження базувалось на законодавчих засадах, працях з педагогіки, психології, медіаосвіти та методики навчання іноземної мови. Ми дійшли висновку, що використання медіазасобів у процесі іншомовної підготовки, зокрема у навчанні іноземної мови, має міждисциплінарний характер та потребує не лише теоретичного, а й емпіричного дослідження.

Діагностичні процедури емпіричного дослідження. Оскільки метою дослідження є визначення ефективності застосування медіазасобів у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи, то у межах констатувального експерименту нами було розроблено діагностичний інструментарій для здійснення аналізу щодо стану сформованості зазначеної компетентності у майбутніх фахівців, а саме: банк питань для діагностичного та підсумкового тестування, які склались із 45 завдань різного типу та складності (20 завдань простих, які оцінюються в 1 бал, 15 завдань – середньої складності, які оцінюються в 2 бали, 10 завдань – складні по 5 балів за кожену

правильну відповідь); питання для самооцінювання студентів для визначення уявлень про медіазасоби, їхню ефективність у процесі вивчення іноземної мови.

Розподіл рівнів сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців початкової школи був здійснений відповідно до 100-бальної шкали ECTS, яка взято за основу для оцінювання та вимірювання рівнів сформованості зазначеної компетентності (табл. 2).

Таблиця 2

Відповідність рівнів оцінювання іншомовної комунікативної компетентності шкалі ECTS

Рівень	Сума балів
Продуктивний	90-100
Достатній	82-89
	75-81
Репродуктивний	69-74
	60-68
	35-59
	1-34

Такий розподіл рівнів відображає якість начальних досягнень учасників експерименту та дозволяє здійснити порівняльний аналіз якісних та кількісних показників на констатувальному та формуальному етапах експерименту.

Візуальне представлення результатів діагностичного тестування за рівнями сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи продемонстровано на рисунку 1.

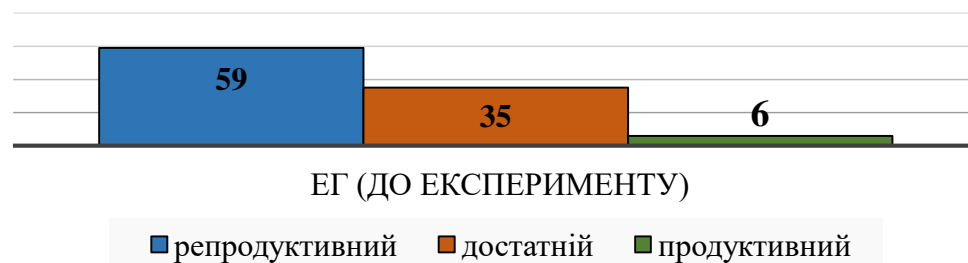

Рисунок 1. Розподіл за рівнями сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи (констатувальний експеримент)

Результати засвідчують, що 59 % учасників експерименту мають репродуктивний рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності. Цей відсоток студентів отримав не більше 50-60% правильних відповідей з необхідного обсягу. Спостерігалось незнання основного активного словника, граматичних структур, що ускладнило сприймання письмової та усної інформації у запропонованих тестових завданнях. Достатній рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності засвідчили 35 % студентів, у тестових завданнях яких була наявна незначна кількість помилок. Учасники експерименту продемонстрували недосконале володіння лексико-граматичним матеріалом у межах програми, що відобразилось у неповному розумінні письмової та усної інформації у запропонованих тестових завданнях. Лише 6 % студентів виявили продуктивний рівень, який засвідчив чітке виконання тестових завдань. Результати засвідчили володіння студентами лексико-граматичним матеріалом, що дало їм можливість не припускатись помилок під час виконання завдань, пов'язаних з усвідомленням письмової та усної інформації. На основі даних отримали якість знань студентів експериментальної групи на констатувальному етапі, яка становила 41 %. Отже, результати діагностування актуалізували питання використання медіазасобів та перевірку їх ефективності на формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх педагогів та підвищенню рівня якості іншомовної підготовки в цілому, що й привело до нових науково-педагогічних пошуків.

Оновлення змістового та методичного забезпечення навчальної дисципліни «Іншомовна освіта: іноземна мова з методикою навчання». Для регулювання формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи, ми запровадили оновлення змісту навчальної дисципліни «Іншомовна освіта: іноземна мова з методикою навчання» та розробили її медіадидактичний супровід. У нашому експерименті медіазасоби слугували як засоби,

які сприяють інтеграції формування іншомовної комунікативної компетентності та нових медіанавичок, що своєю чергою оновлює процес організації навчання іноземної мови та розширює спектр методів навчання іноземної мови.

Наведемо приклад тем та питань для обговорення студентами на практичних заняттях з англійської мови, які доповнили зміст дисципліни «Іншомовна освіта: іноземна мова з методикою навчання» та впливали на формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх педагогів. Темі та питання були пов'язані з розумінням, критичним аналізом, оцінюванням та мануальним використанням медіазасобів різного типу. Вибірку назв змістових модулів, тем практичних занять, питань для обговорення у змісті навчальної дисципліни «Іншомовна освіта: іноземна мова з методикою навчання», обраних медіазасобів та орієнтовних методів подано у таблиці 2 (Петрик, 2021, с. 117)

Таблиця 2

**Вибірка змісту, методів та медіазасобів у змісті
дисципліни «Іншомовна освіта: іноземна мова з методикою навчання»**

Змістовий модуль	Тема	Питання для обговорення	Медіазасіб	Метод
Students` life / Студентське життя	Entrance requirements. An applicant and its challenges / Вступні вимоги та досвід абітурієнта	What makes the site of an educational institution convenient for the applicant in search of the necessary information? / Що робить сайт освітнього закладу зручним для абітурієнта у пошуці необхідної іншормациї?	Сайти закладів вищої освіти	Пошук інформації, оцінювання, порівняння
My future occupation / Моя майбутня професія»	Working as a teacher. Duties and responsibilities / Робота вчителя та його обов'язки	To what extent does blogging affect the teacher's professional growth? / Якою мірою ведення блогу впливає на професійне зростання вчителя?	Цифровий ресурс для відеодискусій Flipgrid	Сторітелінг, фільмування відповіді, коментування, відгуки
World around us / Світ навколо нас	Ways of communication / Способи комунікації	Smartphones and their role in contemporary person`s life / Смартфони та їх роль у	Інтерактивне відео, створене за допомогою	Практичні інтерактивні завдання на перевірку змісту відео та узагальнення

		житті сучасної людини	цифрового ресурсу НЗР	інформації
World Around Us / Світ навколо нас	Країни та національності / Countries and nationalities	Національні стереотипи / National stereotypes.	Вебквест, розроблений за допомогою ресурсу Wakelet	Мозковий штурм, дослідження, аналізування, узагальнення, пошук інформації, аудіозапис, коментування, створення спільної презентації, самооцінювання
Handsome is as handsome does / Красивий той, хто красиво вчиняє	Building a character of a contemporary educator / Формування характеру сучасного педагога	Учитель XXI століття / The 21st century teacher.	Електронна стаття Хмара слів Цифрове зображення	Сторителінг, мозковий штурм, передбачення, аналіз повідомлення цифрового зображення, дискусія

Реалізація змісту навчальної дисципліни здійснювалась на основі впровадження таких освітніх технологій, які максимально відповідають меті іншомовної підготовки, професійним та віковим інтересам цільової аудиторії. Активно впроваджувались медіатехнології, технології мобільного навчання, технології розвитку критичного мислення, технології перевернутого та змішаного навчання тощо.

Форми організації освітнього процесу посідають значне місце у процесі іншомовної підготовки майбутніх педагогів. Відповідно до нормативного документа «Положення про організацію освітнього процесу в Київському університеті імені Бориса Грінченка» (Положення про організацію освітнього процесу в Київському університеті імені Бориса Грінченка, 2017, с. 27-28) навчання здійснюється за такими формами як навчальні заняття (лекційні, практичні, семінарські, лабораторні, консультації), самостійна робота, практична підготовка та контрольні заходи.

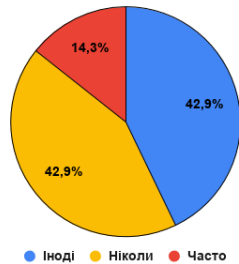
У процесі іншомовної підготовки, зокрема у навчанні іноземної мови, ми впроваджували такі форми організації освітнього процесу, які сприяли активному навчанню студентів та занурювали їх у процеси усвідомлення, рефлексії та Застосування медіазасобів у змісті дисципліни «іншомовна освіта: іноземна мова з методикою навчання»

генерування нових ідей. Урізноманітнення видів навчальних занять сприяло підвищенню мотивації майбутніх педагогів до опанування теоретичними знаннями та практичними уміннями навчальної дисципліни. З метою розширення освітнього середовища проводили виїзді заняття у формі екскурсій; навчальних ігор (квести, вебквести, квест-кімнати) тощо. Такий формат занять вимагав використання нових засобів, зокрема цифрові зображення, колажі, комікси, імодзі, часові лінії, скріншоти, електронні газети, хмари тегів, графічні зображення взаємозамінного формату (GIF), плакати, ментальні карти, інфографіку, онлайн генератори QR кодів, кластери, подкасти, фільми професійного спрямування, інтерактивне відео, кліпи, тьюторіали, аудіокнижки, онлайн словники, сайти, блоги, соціальні мережі, мобільні додатки та інші. Результатом використання медіазасобів став розширений спектр способів навчання іноземної мови. (фотографування, колажування, сторітелінг, обговорення, коментування, пошук та аналіз інформації тощо), які сприяли формуванню іншомовної комунікативної компетентності майбутніх педагогів через їхню активну участь у генеруванні ідей, розв'язування задач, прийняття рішень, здійснення мікродосліджень тощо (Петрик, 2021, с. 122).

Аналіз результатів на формувальному етапі експерименту. На формувальному етапі експерименту нам також було важливо дізнатись думку студентів щодо усвідомлення ними медіазасобів, які використовувались, ефективного впливу цих засобів на удосконалення іншомовних компетенцій. Тому ми запропонували студентам комплексне опитування, яке складалось з питань закритого типу та спонукали студентів до рефлексії. Продемонструємо та проаналізуємо кілька узагальнених діаграм відповідей студентів.

Для усвідомлення різних видів медіазасобів та частотності їх використання різних видів медіа для вивчення іноземної мови ми запропонували визначити частоту використання певних засобів до навчання та у процесі навчання в Педагогічному інституті.

Як часто ви застосовували подкасти для вивчення іноземної мови **ДО НАВЧАННЯ** в ПІ?

Як часто ви застосовували подкасти для вивчення іноземної мови **У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ** в ПІ?

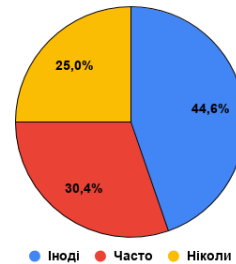
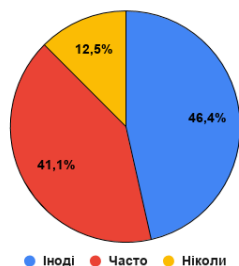

Рисунок 1. Узагальнені діаграми відповідей респондентів щодо використання подкастів

Дані діаграм (рис. 1) засвідчують, що використання майбутніми педагогами подкастів стало системним та організованим у процесі вивчення іноземної мови. Відповідно частотність їх використання зросла на 16, 2 %. Студенти мали можливість використати подкасти серії 6 Minute English сайту BBC Learning English, аудіо оповідання сайту Storynory та інші, які слугували зразками для складання історій іноземною мовою, що своєю чергою вплинуло на розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності.

Як часто ви застосовували статті мережі інтернет для вивчення іноземної мови **ДО НАВЧАННЯ** в ПІ?

Як часто ви застосовували статті мережі інтернет для вивчення іноземної мови **У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ** в ПІ?

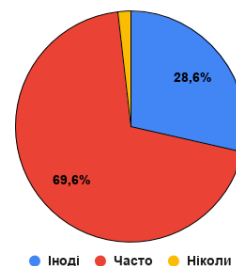

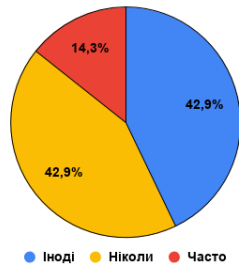
Рисунок 2. Узагальнені діаграми відповідей респондентів щодо використання електронних статей

Друга пара діаграм (рис.2) презентує актуальність електронних статей у процесі розвитку умінь оглядового, вибіркового та навчального читання. Електронні статті автентичних блогів, журналів, газет (Newsrela, BBC News, News in Levels та інші) обирались за принципом професійної спрямованості, що спонукало до подальшого застосування медіазасобів у зміст дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання»

обговорення ситуацій на основі змісту електронної статті, актуалізуючи використання мовних засобів.

Цифрові зображення стали справжнім відкриттям для студентів, оскільки робота з ними розкрила їхній широкий дидактичний потенціал для вивчення іноземної мови. Як презентовано на діаграмах (рис. 3) цифрові зображення не були популярні у процесі навчання іноземної мови до навчання в Педагогічному інституті.

Як часто ви застосовували цифрові зображення для вивчення іноземної мови **ДО НАВЧАННЯ** в ПІ?

Як часто ви застосовували цифрові зображення для вивчення іноземної мови **У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ** в ПІ?

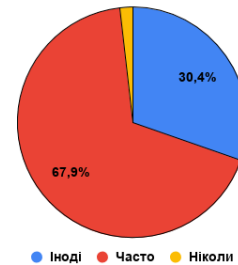

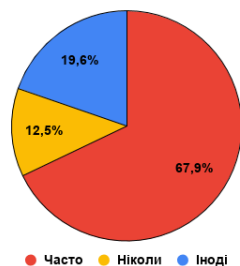
Рисунок 3. Узагальнені діаграми відповідей респондентів щодо використання цифрових зображень

Відповідно до відповідей респондентів частотність застосування цифрових зображень зросла на 53,7%. Тим самим засвідчило, що через методи «Photo detectives» «Revealed Picture», «ТАРЕ», «Picture Quest» та інші студенти навчалися «читати» медіаповідомлення, які несуть цифрові зображення, що потребувало детального аналізу, порівнянню, оцінюванню, опису засобом іноземної мови.

Застосування мобільних пристроїв (планшетів, смартфонів, ноутбуків) – звичайна справа для студентів сьогодення, адже вони є «цифровими тубільцями» і життя їх тісто пов'язане з цими технологіями. 67,9 % респондентів намагались опанувати іноземну мову до навчання в Педагогічному інституті, використовуючи різноманітні мобільні додатки та за допомогою перегляду фільмів іноземною мовою. Зазвичай це навчання не було системним і не мало виходу на комунікацію, тому не допомогла студентам продемонструвати достатній рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності на початку.

Як засвідчують результати відповідей учасників експерименту (80,9%) у процесі вивчення іноземної мови в Педагогічному інституті активно впроваджувалась технологія мобільного навчання (рис. 5), адже за допомогою мобільних пристроїв здійснювалась організація аудиторної та поза аудиторний процес навчання (заміна смарт дошки (демонстрація та презентація матеріалу); фільмування відповідей, використання диктофону, забезпечення студентів завданням, синхронна робота в спільному документі, моніторинг діяльності студентів, миттєвий зворотній зв'язок, взаємне оцінювання тощо.

Як часто ви застосовували мобільні пристрої для вивчення іноземної мови **ДО НАВЧАННЯ** в ПІ?

Як часто ви застосовували мобільні пристрої для вивчення іноземної мови **У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ** в ПІ?

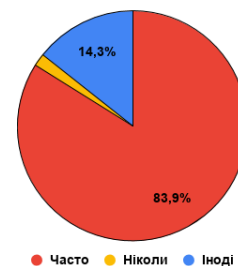

Рисунок 4. Узагальнені діаграми відповідей респондентів щодо використання мобільних пристроїв

Так, використовувались різні функції мобільних пристроїв, а саме: камера для фотографування та фільмування; фотогалерея для колажування; диктофон для голосової відповіді, оцінювання, коментування та інші. Для вправлення лексико-граматичних структур студентам були запропоновані мобільні додатки як додаткові засоби вивчення іноземної мови, а саме: для вивчення лексичних одиниць та стилістичного оформлення речень – Quizlet, Drops, Wordable, Sentence Master, Cake та інші; для розвитку умінь розуміти інформацію на слух з подальшою самоперевіркою – Listening Master; для удосконалення інтонаційного оформлення мовлення – English Speaking Practice; для розвитку умінь іншомовного читання – News in Levels.

Мобільні пристрої підтримували роботу в інтерактивному навчальному середовищі, яке було створено за допомогою спільнот соціальної мережі Google +,

Застосування медіазасобів у змісті дисципліни «іншомовна освіта: іноземна мова з методикою навчання»

систем обміну повідомленнями Viber і Telegram, та їх мобільних додатків. У процесі іншомовної підготовки майбутніх педагогів зазначені медіазасоби здійснювали навчальну, виховну та розвивальну функції (Петрик, 2020, с. 140).

Продовжуючи аналіз відповідей учасників експерименту, перейдемо до блоку питань комплексного опитування, які продемонстровані у кількісних показниках. Нагадаємо, що загальна кількість респондентів – 68. Відповіді респондентів дали нам можливість зрозуміти чи ефективними на думку студентів були запропоновані медіазасоби у процесі опанування іноземної мови і якою мірою. Студентам потрібно було оцінити ефективність кожної за шкалою від 1 до 5, де 1 – найнижчий бал, а 5 – найвищий. Розпочнемо з питання «Якою мірою використання медіазасобів допомагає вам удосконалювати іншомовні компетенції». Перелік опцій подано на рисунку 5. Візуалізація відповідей студентів засвідчує, що вони досить високо оцінюють вплив медіазасобів на процесі вивчення іноземної мови, адже активні способи роботи з ними постійно спонукали до взаємодії та комунікації.

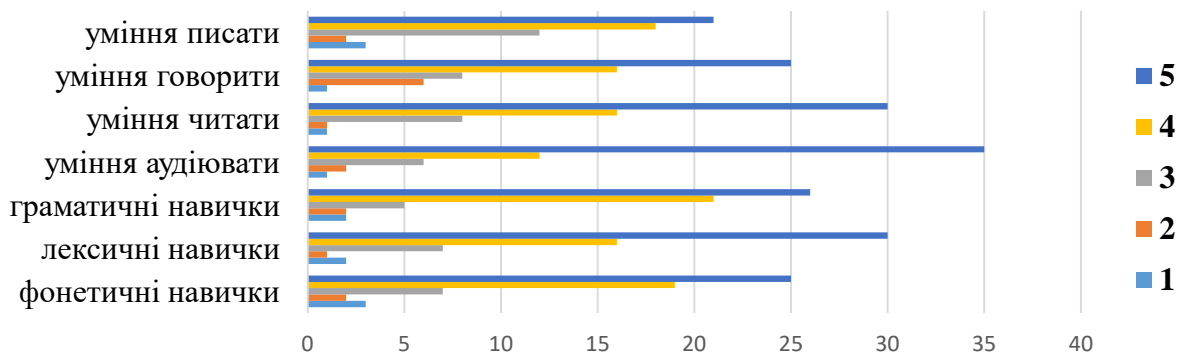

Рисунок 5. Узагальнена діаграма відповідей респондентів на запитання «Якою мірою використання медіазасобів допомагає вам удосконалювати іншомовні компетенції»

Якою мірою використання медіазасобів допомагає майбутнім педагогам співпрацювати у мережі інтернет, усвідомлювати правила нетикету (мережевого етикету), розуміти та аналізувати зміст медіа різних жанрів, використовувати

іншомовний інтерфейс цифрових ресурсів, сайтів тощо, визначати різні жанри та види медіа визначили відповіді, які візуалізовані на рисунку 6.

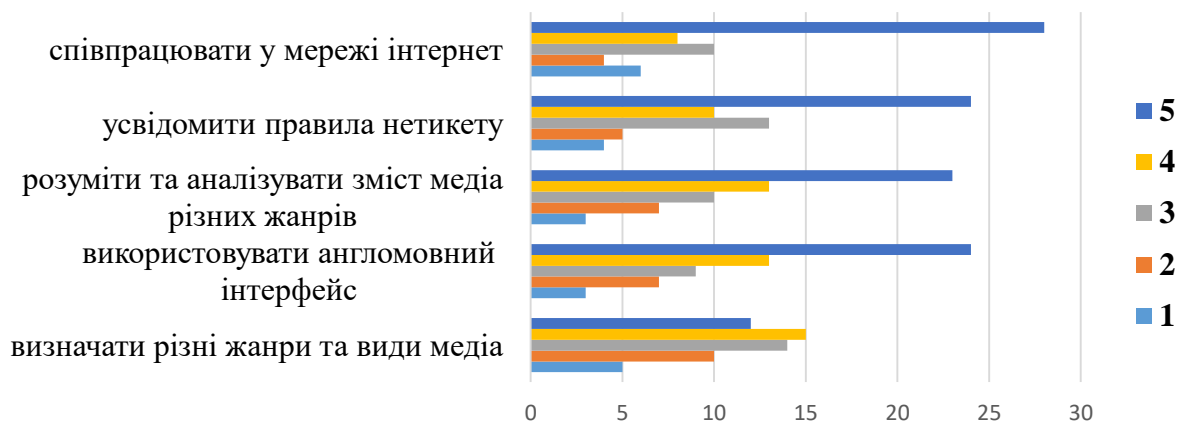

Рисунок 6. Узагальнена діаграма відповідей респондентів на запитання «Якою мірою використання медіазасобів допомагає вам» (вибірка)

Узагальнюючи інформацію графіку (рис. 6), маємо переконання, що робота з медіазасобами у процесі навчання іноземної мови значною мірою вплинула на соціокультурний розвиток майбутніх педагогів та сприяло формуванню нових медіанавичок, а саме: експериментувати з новими іншомовними медіазасобами шляхом спроб та експериментів; шукати, узагальнювати і поширювати іншомовну інформацію; коментувати роботи одногрупників, поважаючи різні точки зору; переводити інформацію у візуальні моделі і розуміти інформацію за допомогою візуальних моделей під час спілкування; ефективно використовувати електронні словники, довідникові електронні джерела з метою швидкого отримання інформації; співпрацювати у спільних ресурсах для створення одного продукту тощо.

Наприкінці опанування змісту іншомовного блоку навчальної дисципліни «Іншомовна освіта: іноземна мова з методикою навчання» відбулось підсумкове тестування. Вимірювання рівнів сформованості іншомовної комунікативної компетентності відбувалось за аналогічною діагностичною процедурою констатувального етапу.

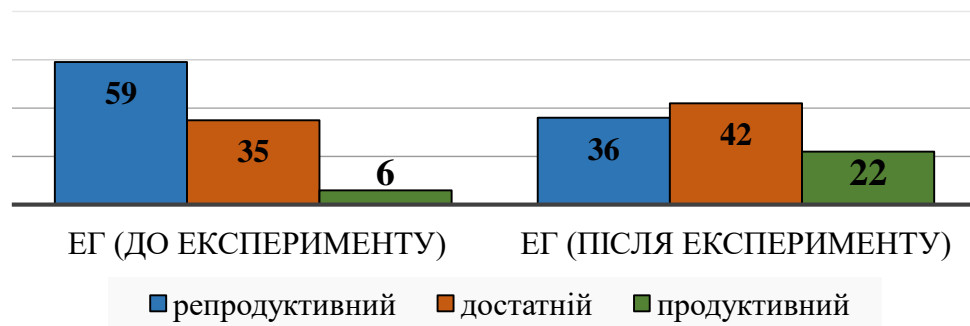

Рисунок 8. Розподіл за рівнями сформованості іншомовної компетентності (формувальний експеримент)

Кількість студентів з продуктивним рівнем зросла на 16 %, з достатнім – на 7 %, а кількість студентів з репродуктивним рівнем зменшилась на 23 %.

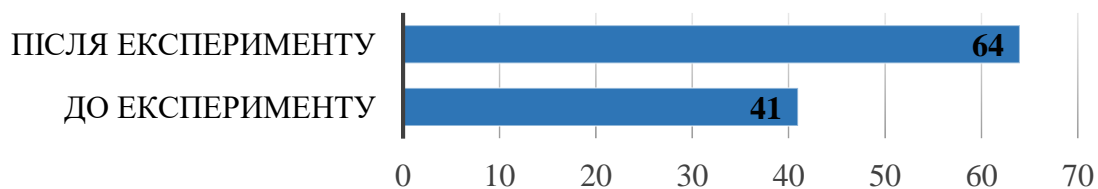

Рисунок 9. Динаміка якості знань студентів за результатами вивчення дисципліни «Іншомовна освіта: іноземна мова з методикою навчання»

Внаслідок систематичного використання медіазасобів якість знань експериментальної групи підвищилась на 23 %, адже на формувальному етапі вона становила 64 % (рис. 9). Отже, діаграма на рисунку 9 демонструє динаміку якості навчальних досягнень майбутніх учителів у змісті дисципліни «Іншомовна освіта: іноземна мова з методикою навчання», що засвідчує ефективність використання медіазасобів у процесі іншомовної підготовки.

Обговорення. Як засвідчили результати експерименту використання медіазасобів у процесі іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи має позитивний вплив на якість навчальних досягнень студентів. Проте, не можна оминати труднощі, які виникали у процесі навчання іноземної мови із використанням медіазасобів.

По-перше, у деяких студентів виникали труднощі, пов'язані з невмінням виконувати елементарні мануальні дії з медіазасобами, зокрема зареєструватись в іншомовному ресурсі, розмістити свою роботу та надіслати її, залишити коментар тощо. Загалом це засвідчувало нерозуміння інформації англomовного інтерфейсу цифрового ресурсу, а відтак, недостатній спектр лексичних одиниць. Для вирішення цієї проблеми студенти були забезпечені відео-інструкціями щодо використання, запропонованих ресурсів, а також розробленими інтерактивними іграми за допомогою цифрового ресурсу Word Wall на опанування основних лексичних одиниць, пов'язаних з розумінням іншомовного інтерфейсу.

По-друге, спостереження виявили, що деякі студенти не знають як вчити іноземну мову під час самостійної роботи. Тому ми забезпечили їх чітким покроковим алгоритмом як працювати над збагаченням лексичних одиниць, граматичних структур; над розвитком умінь аудіювати, читати, писати та говорити іноземною мовою з використанням медіазасобів. Незнання основних правил мережевого етикету для оформлення та розміщення коректного коментаря, нестача лексичних одиниць для надання структурованого відгуку гальмували обговорення або миттєвий зворотній зв'язок на початку. Тому систематичними у процесі навчання іноземної мови стали завданнями на взаємне оцінювання, які б спонукали до ознайомлення з роботою одногрупників з подальшим відгуком або обговоренням.

На нашу думку, освітня діяльність з використанням медіазасобів у процесі іншомовної підготовки майбутніх педагогів має носити послідовний та системний характер, вона є значною частиною іншомовної підготовки загалом, що дозволяє викладачам кафедри іноземних мов і методик їх навчання Київського університету імені Бориса Грінченка формувати особистість сучасного педагога, готового до нових вимог та викликів професійної діяльності у XXI столітті.

Висновки. Отже, результати проведеного експерименту з метою визначення ефективності застосування медіазасобів у процесі формування іншомовної

комунікативної компетентності майбутніх педагогів засвідчили позитивну динаміку кількісних та якісних показників якості навчальних досягнень студентів у межах опанування змісту дисципліни «Іншомовна освіта: іноземна мова з методикою навчання». Систематичне використання медіазасобів різного типу з урахуванням їхніх особливих характеристик забезпечило також оновлення змісту, способів та форм іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи.

Перспективи подальших досліджень. Подальшого дослідження потребує аналіз та узагальнення зарубіжного досвіду інтеграції змісту медіаосвіти у процес навчання іноземної мови у закладах вищої освіти.

Література

- Київський університет імені Бориса Грінченка, освітньо-професійна програма 013.00.01 «Початкова освіта» (2018) URL : https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vstupnikam/pi/po_bak_opys-2018.pdf. (дата звернення 24.04.2021).
- Котенко О. В. Підготовка майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи: сучасний стан та освітні перспективи. *Імідж сучасного педагога*. 2013. № 4 (133). С. 15–18. (ukr).
- Петрик Л. В. Медіадидактичний супровід іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи *Освітологічний дискурс*. 2021. Том 32. № 1 DOI : <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2021.1.8>.
- Петрик Л. В. Інтерактивне навчальне середовище процесу іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Випуск 25, Том 2, 2 (25). с. 138-142. DOI : <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/25-2.27>.
- Положення про організацію освітнього процесу Київського університету імені Бориса Грінченка : Затверджено Протокол засідання Вченої ради від 14.12.2017 р. № 12 : Введено в дію наказ від 15.12.2017 р. № 817 URL : <https://bit.ly/2YZfetr>. (дата звернення: 24.04.2021).
- «Іншомовна освіта: Іноземна мова з методикою навчання» : робоча програма навчальної дисципліни для студентів спеціальності 013 «Початкова освіта» першого (бакалаврського) освітнього рівня. Київський університет імені Бориса Грінченка. 2019.
- Руднік Ю. В. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов : дис. ... канд пед. наук. Київ. 2018. 338 с.

- Соломаха А. В. Застосування словникових он-лайн тренажерів для формування іншомовної лексичної компетенції майбутнього педагога. *Освітологічний дискурс*. 2019. № 3-4 (26-27). С. 143-155. DOI : <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2019.3-4.143155>.
- Терлецька Л. М. Педагогічні умови викладання іноземних мов студентам у середніх і вищих педагогічних навчальних закладах: минуле і сьогодення. *Інноваційна педагогіка*. 2019. № 18. С. 43-46. DOI : <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-18-1-8>.
- Kosharna N. Students' critical thinking development within pedagogical specialties od master's educational level in the content of the discipline «Prifessional communication in a foreign language». *Educational discourse*. 2020. № 2 (29). С. 14-25. DOI : <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2020.2.2>
- Kosharna N., Sytnyk O., Labunets Yu. Formation of future teachers' leadership qualities through learning a foreign language *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. 2019. Volume 318. pp. 293-298. URL : <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/30579/>. (дата звернення: 23.04.2021). (eng).
- Kotenko O., Kosharna N., Holovatenko T. Pre-Service Primary School Teacher's Foreign Language Training by Means of Using Innovative Technologies. *International Perspectives on Creativity in the Foreign Language Classrooms: Monograph*. Nova Science Publishers, *International Perspectives on Creativity in the Foreign Language Classrooms*. 2020. pp. 257-280. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/31801/1/O_Kotenko_Monography_2020_PI.pdf. (дата звернення: 23.04.2021).
- New Media Literacies, 2016 Create, Circulate, Connect. Collaborate. URL: <http://www.newmedialiteracies.org>. (дата звернення: 23.04.2021).
- Yuzkiv, H, Ivanenko, I, Marchenko, N., Kosharna, N., Medvid, N. Innovative Methods in Language Disciplines During Profile Training Implementation *International Journal of Higher Education*, 2020. 9(7) DOI : <https://doi.org/10.5430/ijhe.v9n7p230>.

References

- Київський університет імені Бориса Грінченка, освітньо-професійна програма 013.00.01 «Початкова освіта» (2018) [Borys Grinchenko Kyiv University. Educational program 013.00.01 «Primary school education»] https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vstupnikam/pi/po_bak_opys-2018.pdf. (дата звернення 24.04.2021). (ukr).
- Kotenko, O. V. (2013) *Pidghotovka majbutnjogho vchytelja inozemnoji movy pochatkovoji shkoly: suchasnyj stan ta osvitni perspektyvy* [Training of future primary school

- foreign language teacher: current state and educational prospects]. *Imidzh suchasnogho pedagogha*. 2013, 4 (133). S. 15–18. (ukr).
- Petryk, L. V. (2021) Mediadydaktychnyj suprovid inshomovnoji pidghotovky majbutnikh uchyteliv pochatkovoji shkoly [Media didactic support of the process of future primary school teachers' foreign language training]. *Osvitologhichnyj dyskurs*. 2021. Tom 32, 1 DOI : <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2021.1.8>. (ukr).
- Petryk, L. V. (2020) Interaktyvne navchaljne seredovyshe procesu inshomovnoji pidghotovky majbutnikh uchyteliv pochatkovoji shkoly [An interactive educational environment of the process of future primary school teachers' foreign language training]. *Innovacijna pedagoghika*. 2020. Vypusk 25, Tom 2, 2 (25). s. 138-142. (ukr).
- Polozhennja pro orghanizaciju osvitnjogho procesu Kyjivsjkogho universytetu imeni Borysa Ghrinchenka (2017) [Regulations on the organization of the educational process of Kyiv University named after Borys Hrinchenko] : Zatverdzheno Protokol zasidannja Vchenoji rady vid 14.12.2017 r. 12 : Vvedeno v diju nakaz vid 15.12.2017 r. 817 (ukr).
- Robocha prohrama navchaljnoji dyscypliny «Inshomovna osvita: inozemna mova z metodykoju navchannja» dlja studentiv specialnosti 013 «Pochatkova osvita» pershogho (bakalavrsjkogho) osvitnjogho rivnja (2019) [Syllabus of the discipline "Foreign language education: foreign language with teaching methods"]. (ukr).
- Rudnik, Ju. V. (2018) Pidghotovka majbutnjogho vchytelja pochatkovoji shkoly do zastosuvannja innovacijnykh tekhnologhij navchannja inozemnykh mov [Future primary school teacher's training for the usage of innovative technologies of foreign language teaching] : dys. ... kand ped. nauk. Kyjiv. 338 s. (ukr).
- Solomakha, A. V. (2019) Zastosuvannja slovnykovykh on-lajn trenazheriv dlja formuvannja inshomovnoji leksychnoji kompetenciji majbutnjogho pedagogha [The use of dictionary online simulators for the formation of foreign lexical competence of the future teacher]. *Osvitologhichnyj dyskurs*. 3-4 (26-27). S. 143-155. DOI : <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2019.3-4.143155>. (ukr).
- Terlecjka, L. M. (2019) Pedagoghichni umovy vykladannja inozemnykh mov studentam u serednikh i vyshhykh pedagoghichnykh navchaljnykh zakladakh: mynule i sjoghodennja [Pedagogical conditions for teaching foreign languages to students in secondary and higher pedagogical educational institutions: past and present]. *Innovacijna pedagoghika*. 18. S. 43-46. DOI : <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-18-1-8>. (ukr).
- Kosharna, N. (2020) Students' critical thinking development within pedagogical specialties od master's educational level in the content of the discipline «Prifessional communication in a foreign language». *Educational discourse*. № 2 (29). C. 14-25. DOI : <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2020.2.2>

- Kosharna, N., Sytnyk, O., Labunets, Yu. Formation of future teachers' leadership qualities through learning a foreign language *Advances in Social Science, Education and Humanities Research. Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. 2019. Volume 318. pp. 293-298. (eng).
- Kotenko, O., Kosharna, N., Holovatenko, T. (2020) Pre-Service Primary School Teacher's Foreign Language Training by Means of Using Innovative Technologies. *International Perspectives on Creativity in the Foreign Language Classrooms: Monograph*. Nova Science Publishers, *International Perspectives on Creativity in the Foreign Language Classrooms*. pp. 257-280. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/31801/1/O_Kotenko_Monography_2020_PI.pdf. (дата звернення: 23.04.2021). (eng).
- New Media Literacies, 2016 Create, Circulate, Connect. Collaborate. <http://www.newmedialiteracies.org>. (дата звернення: 23.04.2021). (eng).
- Yuzkiv, H, Ivanenko, I, Marchenko, N., Kosharna, N., Medvid, N. (2020) Innovative Methods in Language Disciplines During Profile Training Implementation *International Journal of Higher Education*. 9 (7) <https://doi.org/10.5430/ijhe.v9n7p230>. (eng).

ПРИМЕНЕНИЕ МЕДВАСРЕДСТВ В СОДЕРЖАНИИ ДИСЦИПЛИНЫ «ИНОЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК С МЕТОДИКОЙ ОБУЧЕНИЯ»

Лада Петрик, кандидат педагогических наук, старший преподаватель кафедры иностранных языков и методик их обучения Педагогического института, Киевский университет имени Бориса Гринченко, бульвар И. Шамо, 18 / 2, 02147, Киев, Украина, l.petryk@kubg.edu.ua

В статье описано экспериментальное исследование, целью которого было определение эффективности применения медиасредств в процессе формирования иноязычной коммуникативной компетентности будущих учителей начальной школы на примере учебной дисциплины «Иноязычное образования: иностранный язык с методикой обучения». Понятие «медиасредства» рассмотрено как предметы, оборудование и материалы, которые обеспечивают функционирование медиаинформационного пространства в форме аудиальных, визуальных, аудиовизуальных сообщений и выделяются преподавателем для организации активного процесса обучения иностранному языку. Отмечено, что выбор медиасредств происходил в соответствии с практическими целями учебных занятий. Проанализированы процессуальная и результативная составляющие констатирующего и формирующего этапов эксперимента. Обращено внимание, что разработан диагностический инструментарий позволил провести диагностическое тестирование, определить Застосування медіазасобів у змісті дисципліни «іншомовна освіта: іноземна мова з методикою навчання»

недостаточно сформированную иноязычную коммуникативную компетентность будущих учителей начальной школы и актуализировать проведения формирующего эксперимента с целью проверки эффективности применения медиасредств в обучении иностранному языку. Отмечено, что было обновлено содержание учебной дисциплины темами, заданиями, которые связаны с анализом, оценкой и использованием медиасредств разного типа, что способствовало использованию современных методов и технологий обучения. Проанализирован также комплексный опрос студентов, нацеленный на то, чтобы определить их понимание эффективности медиасредств в процессе изучения иностранного языка и формирования их медийных навыков. Продемонстрировано динамику уровней сформированности иноязычной коммуникативной компетентности будущих учителей начальной школы, что также повлияло на повышение качества знаний студентов.

Ключевые слова: экспериментальное исследование; иностранный язык; иноязычная коммуникативная компетентность; иноязычная подготовка будущих учителей начальной школы; медиасредства; учебная дисциплина «Иноязычное образование: иностранный язык с методикой обучения».

APPLICATION OF MEDIA IN THE CONTENT OF THE DISCIPLINE "FOREIGN LANGUAGE EDUCATION: FOREIGN LANGUAGE WITH TEACHING METHODS"

Lada Petryk, PhD, senior lecturer of foreign languages and methodology department,
Pedagogical Institute, Borys Grinchenko Kyiv University,
bvlд I. Shamo, 18 / 2, 02147, Kyiv, Ukraine, l.petryk@kubg.edu.ua

The article describes an experimental study aimed at determining the effectiveness of the use of media in the formation of foreign language communicative competence of future primary school teachers on the example of the discipline "Foreign language education: a foreign language with teaching methods." The concept of "media" is considered as objects, equipment and materials that ensure the functioning of the media information space in the form of audio, visual, audio and visual messages and are allocated by the teacher to organize an active process of learning a foreign language. It is noted that the choice of media was in accordance with the practical objectives of the training sessions. The procedural and effective components of the ascertaining and forming stages of the experiment are analyzed. It is noted that the developed diagnostic tools allowed to conduct diagnostic testing, to determine insufficiently formed foreign language communicative competence of future primary school teachers and to update the formative experiment to test the effectiveness of media in foreign language teaching. It is noted that the content of the discipline was updated with topics, issues related to the analysis, evaluation and use of various types of media, which contributed to the use of modern teaching methods and technologies. A comprehensive survey of students on their awareness of the impact of media on the effectiveness of learning a

foreign language and the formation of their media skills is also analyzed. The dynamics of the levels of formation of foreign language communicative competence of future primary school teachers, that also affected the quality of student achievement is demonstrated in the paper.

Keywords: *experimental research; foreign language; foreign language communicative competence; foreign language training of future primary school teachers; media; discipline "Foreign language education: foreign language with teaching methods".*

Стаття надійшла до редакції 25.02.2021 р.

Прийнято до друку 09.06.2021 р.